

Agata Chrobot

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

ORCID 0000-0002-8791-7983

Zjawisko konwergencji mediów na przykładzie postaci detektywa Sherlocka Holmesa w serialu *Sherlock* (2010-2017)

Wprowadzenie

Któż z nas nie słyszał o Sherlocku Holmesie? Postać genialnego detektywa, choć stworzona przez sir Arthura Conan Doyle’a w XIX wieku, wciąż zyskuje coraz szersze grono wielbicieli. Jego postać zdaje się być wiecznie żywa i inspirowuje twórców realizujących się w różnych mediach. Najpierw Sherlock Holmes wywarł ogromny wpływ na prasę – a dokładniej na czasopismo „The Strand”, w którym publikowano fragmenty powieści i opowiadania Conan Doyle’a¹. Później stał się bohaterem książek, komiksów, filmów i seriali, gier komputerowych, a wreszcie dotarł do Internetu. Szacuje się, że o Sherlocku Holmesie powstało już ponad 250 filmów i odcinków seriali². Większość z nich to znany z kart powieści świat wiktoriańskiej Anglii, Sherlocka Holmesa z fajką, w czapce i z lupą rozwiązującego zagadki kryminalne w towarzystwie przyjaciela doktora Johna Watsona.

Swoistą nowością w kreacji detektywa stał się serial produkcji BBC – *Sherlock* (2010-2017). Detektyw wszechczasów rozwiązuje zagadki w czasie Twittera i innych mediów społecznościowych – przy czym pojawiające się w serialu media i ich rola mają ogromny wpływ na fabułę i postać głównego bohatera. Pełnią funkcję opiniotwórczą, informacyjną i rozrywkową.

¹ Więcej zob. Ch. Willis, *The story of the Strand*, <http://www.strandmag.com/hist.htm>, [dostęp: 16 września 2022].

² Więcej zob. J. Hertel, *Zestawienie ekranizacji Sherlocka Holmesa. Sherlock Holmes – najlepsze filmy i seriale*, <https://scroll.morele.net/rozrywka/zestawienie-ekranizacji-sherlocka-holmesa-sherlock-holmes-najlepsze-filmy-i-seriale/>, [dostęp: 16 września 2022].

Serial *Sherlock* jest produkcją, w której można zaobserwować szereg zjawisk charakterystycznych dla funkcjonowania współczesnych mediów, a przede wszystkim konwergencję mediów. To samo dotyczy postaci ekscentrycznego detektywa – konsultanta, który inspirował wielu twórców, zajmujących się różnymi dziedzinami: przemysłem rozrywkowym, medialnym czy stanowiąc przedmiot badań naukowych. Z jednej strony stał się częścią popkultury przynoszącej możliwość zarobienia pieniędzy, z drugiej natomiast – jest złożoną osobowością, która daje duże pole manewru medioznawcom w kontekście analizy pod kątem zjawiska konwergencji mediów.

Mimo iż temat konwergencji mediów był już przedmiotem wielu opracowań naukowych³ – w artykule, na podstawie analizy własnej wszystkich dotychczas wyemitowanych czterech sezonów serialu *Sherlock*, oraz przy pomocy analizy antropologiczno-morfologicznej⁴ tej produkcji autorka spróbuje odnieść się do następującej tezy badawczych: 1. Sherlock Holmes jest spoiwem różnych rodzajów mediów (książki, prasa, telewizja, filmy, seriale, gry komputerowe, Internet); 2. W serialu BBC *Sherlock* widoczne są przejawy konwergencji, a szczególnie konwergencja techniczna i odbiorcza (według definicji Michaela Latzera⁵). W artykule wykorzystano literaturę przedmiotu⁶, materiały źródłowe (serial, filmy, książki), przeanalizowano także powiązane z tematem materiały internetowe⁷.

³ Pojęcie konwergencji mediów szeroko analizują między innymi Katarzyna Kopecka-Piech oraz Tadeusz Kowalski. Więcej zob.: K. Kopecka-Piech, *Koncepcje konwergencji mediów*, „Studia Medioznawcze” 2011, nr 3(46), s. 11-26; T. Kowalski, *Mediamorfoza – rzecz o przyszłości mediów i mediach przyszłości w aspekcie konwergencji*, „Studia Medioznawcze” 2001, t. 1 (2), s. 21-32.

⁴ Przy użyciu analizy antropologiczno-morfologicznej badacz: „poszukuje sensów wyrażonych przez użyte w konkretny sposób, w konkretnym momencie filmu, a zarazem tworzące «sieci znaczeń» środki wyrazu filmowego, w odniesieniu do wybranych płaszczyzn analitycznych związanych z dziełem filmowym, wraz z ich znaczeniami kulturowymi, które zostają do filmu wniesione”. Zob. S. Kuśmierczyk, *Wprowadzenie. Analiza antropologiczno-morfologiczna dzieła filmowego jako praktyka filmoznawcza*, w: *Antropologia postaci w dziele filmowym*, pod. red. nauk. S. Kuśmierczyka, Warszawa 2015, s. 15.

⁵ Michael Latzer jest profesorem komunikacji na Wydziale Komunikacji i Badań Mediów Uniwersytetu w Zurychu. Zob. Michael Latzer, Prof. Dr., <https://www.ikmz.uzh.ch/en/research/divisions/mediachange-and-innovation/people/michael-latzer.html>, [dostęp: 5 grudnia 2022].

⁶ Zob. m.in.: M. Castells, *Galaktyka Internetu. Refleksje nad Internetem, biznesem i społeczeństwem*, Poznań 2003; M. Filiciak, *Kultura konwergencji i luka uczestnictwa – w stronę edukacji medialnej*, w: *Kultura 2.0. – Wyzwania cyfrowej przyszłości*, Warszawa 2007, s. 43-52, <https://kpb.c.umn.edu/publication/37080/edition/45368/content?ref=L2NvbGx1Y3Rpb25kZXNjcm1wd-Glvbi8xMTQ>, [dostęp: 23 września 2022]; K. Jakubowicz, *Nowa ekologia mediów. Konwergencja a metamorfoza*, Warszawa 2011; H. Jenkins, *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów*, Warszawa 2007; K. Kopecka-Piech, *Leksykon konwergencji mediów*, Kraków 2015.

⁷ Serial *Sherlock* stanowiący podstawę do napisania niniejszego artykułu jest dość nowym zjawiskiem, dlatego autorka wykorzystwała wiele źródeł internetowych – jest ich zdecydowanie więcej niż drukowanych. Artykuł bazuje też na analizie własnej poszczególnych odcinków serialu *Sherlock*.

Sherlock Holmes XXI wieku. Postać detektywa w serialu *Sherlock* (2010-2017)

Czołowy przedstawiciel nurtu powieści detektywistycznych Arthur Conan Doyle (1859-1930) stworzył postać ponadczasową. Minęły już dawno lata, kiedy po ulicach Londynu jeździły dorożki, a mimo to przygody detektywa wszechczasów wciąż mają wielu wielbicieli i wciąż inspirują twórców z dziedziny kinematografii oraz literatury. Powstało wiele filmów i seriali⁸ jednak w większości produkcji, postać Sherlocka była niemalże dokładnym odwzorowaniem tej stworzonej w XIX wieku. Akcja filmów czy seriali toczyła się w zamierzonych czasach, a przygody Holmesa były przeniesieniem na ekran opowiadań i książek (XIX-wieczna sceneria, kreacja bohaterów przedstawiana z różnych perspektyw jednak wciąż w konwencji wymyślonej przez Conan Doyle'a). „Powiew świeżości” pojawił się dopiero w XXI wieku. W 2010 roku Sherlock Holmes znów powrócił, ale tym razem wszystkich zaskoczył. W brytyjskim serialu telewizyjnym *Sherlock*, wyprodukowanym przez BBC jest przedstawiony jako człowiek współczesny. Postać detektywa jest nie tylko spoiwem różnych mediów, przejawem zjawiska konwergencji, ale także inspiracją dla twórców literackich i filmowych. Aby odnieść się do tez badawczych wymienionych we wprowadzeniu, niezbędne jest wyjaśnienie, na czym polega odmiennosc serialu *Sherlock* i postaci „nowego” detektywa, w którego życiu – tym razem – ogromną rolę odgrywają media.

Gatunek analizowanego serialu można określić jako kryminalny. Był emitowany przez BBC One od 25 lipca 2010 roku. W Polsce pierwszy odcinek miał swoją premierę 2 października 2011 roku na antenie BBC Entertainment. Serial stworzyli Steven Moffat i Mark Gatiss, opierając scenariusze kolejnych odcinków na opowieściach Conan Doyle'a i jednocześnie całkowicie je reinterpretując. Co ciekawe, poszczególne odcinki mają innych reżyserów (Toby Haynes, Rachel Talalay, Jeremy Lovering, Nick Hurran, Benjamin Caron, Euros Lyn, Douglas Mackinnon, Paul McGuigan). Serial składa się z czterech sezonów, a każdy z nich z 3 odcinków (jeden trwa ok. 90 minut). Dodatkowo wyemitowano 2 odcinki specjalne. Tytuły odcinków nawiązują do powieści. Przykładowo pierwszy z nich nosi tytuł *Studium w różu*, a pierwsze dzieło Arthura Conan Doyle'a – *Studium w szkarłacie*⁹. Co ciekawe, powstał także odcinek pilotażowy *Sherlocka*. Jak czytamy na stronie bbcpolska.com, jego produkcja kosztowała 800 tys. funtów. Uznano jednak, że nie jest wystarczająco dobry i nie znalazł się w pierwszej serii¹⁰.

⁸ Zagadnienie zostanie dokładnie omówione w dalszej części artykułu, w kontekście postaci Sherlocka Holmesa jako spoiwa różnych rodzajów mediów.

⁹ Więcej zob. *Sherlock*, <http://www.filmweb.pl/serial/Sherlock-2010-528992>, [dostęp: 17 września 2022].

¹⁰ O. Kensington, *Ciekawostki*, <https://www.bbcpolska.com/programy/sherlock/modal/ciekawostki>, [dostęp: 17 września 2022].

W 2018 roku pojawiły się w Internecie niepotwierdzone informacje o tym, że niebawem rozpoczną się prace nad piątą serią *Sherlocka*. Twórcy scenariusza przyznali, że rzeczywiście powstała fabuła dla piątej serii, jednak do dziś nie ma oficjalnej informacji na temat jej powstania. Martin Freeman (serialowy John Watson) skomentował pogłoski w 2021 roku twierdząc, że cieszy go popularność *Sherlocka*, ale jest zwolennikiem tego, aby nie „nadużywać gościnności” i zainteresowania widzów¹¹.

Akcja serialu oparta jest na dziełach Arthura Conan Doyle’a, ale zostaje zreinterpretowana i przeniesiona do XXI wieku. Toczy się w różnych miejscach Londynu, a epizodycznie także w innych częściach świata, np. w Serbii lub w Indiach, co zależne jest od sprawy, nad którą aktualnie pracuje Sherlock Holmes (rolę tę zagrał Benedict Cumberbatch¹²). Pojawiają się też retrospekcje z Afganistanu (tak zaczyna się pierwszy odcinek pierwszego sezonu – *Studium w różu*), ponieważ doktor Watson służył tam podczas wojny jako lekarz. Ważnym miejscem akcji jest salon w mieszkaniu przy Baker Street 221 B (serialową rezydencję „zagrał” budynek przy Nort Gower Street 185), gdzie mieszkają dwaj główni bohaterowie, czyli Holmes i Watson. Mieszkanie i salon urządzone w stylu wiktoriańskim można nazwać „centrum dowodzenia”. Przy Baker Street Sherlock rozmyśla, dedukuje, gra na skrzypcach, a czasami przerabia kuchnię na laboratorium, trzymając w lodówce ludzkie szczątki, które aktualnie bada. Tak jak w dziełach Arthura Conan Doyle’a, „nowy – stary” Sherlock jest niezwykle ekscentrycznym i introwertycznym detektywem – konsultantem. Dzięki swojej ponadprzeciętnej inteligencji cieszy się poważaniem wśród innych detektywów, policji, służb specjalnych, a nawet polityków. Często zgłaszają się do niego o pomoc zawodowi detektywi, na czele z inspektorem Gregiem Lestradem (Rupert Graves), a także prywatni klienci.

Uwagę przykuwa także praca kamery. Widz ogląda zarówno szerokie perspektywy Londynu, jak i konkretne miejsca, szczególnie ważne dla zagadek, które aktualnie rozwiązuje Sherlock. Bardzo często jest to opisany powyżej salon

¹¹ Więcej zob.: K. Kacperski, *Martin Freeman opowiedział o 5. sezonie serialu Sherlock*, <https://www.antyradio.pl/Film/Seriale/Martin-Freeman-opowiedzial-o-5-sezonie-serialu-Sherlock-20512>, [dostęp: 17 września 2022]; M. Wawrzyn, „*Sherlock*” powróci, ale jako film? *Martin Freeman potwierdza, że są jeszcze szanse na kontynuację serialu*, <https://www.serialowa.pl/276007/sherlock-serial-film-martin-freeman/>, [dostęp: 17 września 2022].

¹² Benedict Cumberbatch urodził się 19 lipca 1976 roku w Londynie. To brytyjski aktor filmowy, teatralny i telewizyjny oraz producent. Syn pary aktorów Wandy Ventham i Timothy’ego Carltona. Ukończył Brambletye School w Zachodnim Sussex i prestiżową Harrow School w Londynie – tam zaczął swoją przygodę z aktorstwem. Po szkole przez rok, jako wolontariusz uczył angielskiego w tybetańskim klasztorze. Później kontynuował naukę aktorstwa na University of Manchester i w London Academy of Music and Dramatic Art. Na scenie zaczął występować w 2001 roku. Za rolę w *Hawking* został nominowany do BAFTA. Występował także w filmach *Głos wolności* czy *Pokuta*. W 2010 roku pojawił się w serialu BBC *Sherlock* i to przyniosło mu prawdziwą sławę. Zagrał także w *Czasie wojny*, w *Szpiegu*, gdzie wcielił się w postać Doktora Strange’a. Użył swojego głosu Smugowi w *Hobbicie*. Więcej zob. *Benedict Cumberbatch*, <https://www.filmweb.pl/person/Benedict+Cumberbatch-232426>, [dostęp: 17 września 2022].

głównych bohaterów lub miejsca zbrodni, np. mieszkanie, w którym znaleziono zwłoki, sąd czy laboratorium.

W produkcji zastosowano dwa rodzaje narracji. Pierwsza polega na tym, że przedstawione wydarzenia widzimy jakby z perspektywy doktora Johna Watsona, prowadzącego blog o przygodach przeżytych z Sherlockiem Holmesem. W drugim przypadku narratora w ogóle nie ma. Widz jest obserwatorem i zza ekranu śledzi rozwijającą się sytuację¹³. Autorzy serialu zastosowali oryginalne zabiegi narracyjne, gdy chcieli „pokazać” tok myślenia i rozumowania Sherlocka Holmesa. Widz słyszy myśli detektywa, choć aktor nie wypowiada ani słowa; myśli pojawiają się na ekranie. Wtedy tempo akcji rośnie, wszystko dzieje się błyskawicznie, obraz przyspiesza, a słowa wypowiedane są bardzo szybko. Często na ekranie obok bohaterów serialowych (Sherlock, Mycroft, doktor Watson, Irene Adler) pokazywane są treści wiadomości tekstowych, które w danej scenie wysyłają ze swoich telefonów.

Każdy odcinek łączą ci sami bohaterowie, choć pojawiają się też nowi i epizodyczni. Odcinki mają indywidualne fabuły, w każdym są przedstawiane osobne opowieści o kolejnych zagadkach, rozwiązywanych przez głównych bohaterów. Zagadki, które rozwiązują Holmes i Watson, są tylko częściowo wzorowane na tych opisanych przez Arthura Conan Doyle’a. Choć tytuły odcinków nawiązują do powieści czy opowiadań, akcja i cała otoczka śledztwa są „unowocześnione” i przeniesione w londyńską scenerię XXI wieku. Zauważalny jest także całkowicie osobny wątek, przewijający się przez każdy odcinek od początku serii, aż do końca czwartego sezonu. Sherlock Holmes ma wielu wrogów z powodu tego, co widzi, i ze względu na swoją osobowość, ale jego głównym antagonistą jest profesor Jim Moriarty (postać grana przez Andrew Scotta). Jest to typowy czarny charakter, zwany „Napoleonem zbrodni”. Ułożył zagadkę, grę ciągnącą się przez cztery sezony, mającą na celu zabicie Sherlocka i najbliższych mu osób. Detektyw uważa, że Moriarty jest godnym dla niego przeciwnikiem, choć w ostatecznym rozrachunku i tak będzie miał nad nim przewagę.

Śledztwa, które w serialu wspólnie prowadzą Holmes i Watson są ekscytujące, trudne do rozwiązania, trzymają widza w niepewności i w napięciu do samego końca – do ostatecznego rozwiązania zagadki. Bywają także niebezpieczne. Na stronie internetowej BBC Polska czytamy: „Praca nad serialem była tak pełna niebezpieczeństw, jakby planował ją sam Moriarty: po trzech dniach na planie Martin Freeman uszkodził sobie nadgarstek, zaś Benedict Cumberbatch nabawił się zapalenia płuc, a potem doznał kontuzji kolana”¹⁴.

Wracając do samej postaci Sherlocka Holmesa – choć ma bagaż niezmiennych cech fizycznych i psychicznych, w jakie wyposażył ją w XIX wieku Ar-

¹³ J. Stachowicz, *Sherlock – umysł skryptyczny wśród nowych mediów. Nowa rola napisu filmowego*, <https://nck.pl/upload/2018/12/6-sherlock.pdf>, [dostęp: 16 września 2022].

¹⁴ O. Kensington.

thur Conan Doyle, różni się od książkowej postaci¹⁵. Te różnice widać nie tyle w cechach psychicznych (te w większości są takie same), jak w fizycznych oraz w upodobaniach „nowego” detektywa¹⁶.

Wystarczy przyrzeć się znakom rozpoznawczym Holmesa: czapce, fajce i lupie, które stanowiły atrybuty postaci stworzonej w XIX wieku. W serialu Sherlock zamienia fajkę na papierosy, od których jest uzależniony (Watson i Mycroft pilnują, żeby nie palił). Lupy nadal używa, ale jako poręcznego, składanego szkła powiększającego. Natomiast czapka, z którą tak bardzo kojarzy nam się postać detektywa, jest dla serialowego Holmesa przebraniem i prześmiewczym prezen-

¹⁵ Pierwowzorem Holmesa był profesor i mentor Arthura Conan Doyle’a – Joseph Bell. Obserwacja i nauka od genialnego chirurga, który stawiał niezwykle trafne diagnozy swoim pacjentom spowodowała, że pisarz wpadł na pomysł stworzenia postaci detektywa wszechczasów i częściowo był wzorowany na faktycznie istniejącej osobie. Profesor Bell był także swoistego rodzaju „impulsem” do stworzenia sposobów rozwiązywania zagadek, które ujęte są we wszystkich powieściach i opowiadaniach o Sherlocku Holmesie. W *Studium w szkarłacie* poznajemy bohatera wszechczasów z perspektywy Johna Watsona, lekarza i weterana wojennego, który powrócił do Londynu i szukał mieszkania. Jego współlokatorem, w mieszkaniu przy Baker Street 221 B, zostaje – przez przypadek – właśnie Sherlock Holmes. Szacuje się, że detektyw urodził się w 1854 roku. Był londyńczykiem. Przez długie lata wielu czytelników powieści i opowiadań Conan Doyle’a uważało, że detektyw żył naprawdę, ponieważ został tak wnikliwie opisany. Sherlock miał starszego brata – Mycrofta Holmesa, który pracował jako urzędnik rządowy i dostarczał Holmesowi danych na temat śledztw, prowadzonych przez policję. Detektyw był kawalerem, z nikim nie potrafił stworzyć długotrwałego związku. Ale jeśli chciał, zazwyczaj w celu wyjaśnienia zagadek kryminalnych, był uwodzicielski w stosunku do kobiet. Holmes zawsze stawiał emocje na drugim miejscu – oczywiście po zdrowym rozsądku. W książkach przedstawiony jest jako detektyw – amator, natomiast sam o sobie mówi „detektyw – konsultant”. Z książek Conan Doyle’a poznajemy Sherlocka Holmesa na kilka różnych sposobów. Po pierwsze z jego wypowiedzi i z sytuacji, gdy rozwiązuje jakieś zagadki, a po drugie poznajemy go dość dogłębnie dzięki zapiskom i opowieściom doktora Watsona. Przyjacieli i współlokatora detektywa jest kronikarzem i opisuje to jaki Sherlock jest. W *Studium w szkarłacie* znajdziemy bardzo ciekawą listę sporządzoną przez doktora Watsona. Z tytułowaną jest „Sherlock Holmes – jego ograniczenia i predyspozycje”. Składa się z 12 następujących punktów, w których Watson wskazuje, że Sherlock w ogóle nie zna się na: literaturze, filozofii, astronomii, polityce, botanice (z wyjątkiem wiedzy o truciznach). Pisze, że Sherlock posiada wiedzę praktyczną z geologii, przykładowo bardzo szybko potrafi określić rodzaje gleby. Są też obszary wiedzy, które Sherlock namiętnie zgłębia: chemia, anatomia, literatura kryminalna, walka wręcz, szermierka, boks i prawo brytyjskie. Więcej zob.: A. Conan Doyle, *Księga wszystkich dokonania Sherlocka Holmesa*, Warszawa 2014; N. Rennison, *Sherlock Holmes. Biografia nieautoryzowana*, Warszawa 2010.

¹⁶ Aleksandra Mochocka, autorka artykułu pt.: *Шерлок Холмс (2013) – euhemeryzacja opowieści o Johnie Watsonie i Sherlocku Holmesie jako krytyka polityczna i społeczna* o rosyjskim serialu *Sherlock Holmes* pisze, iż można podzielić dzieła i światy w nich przedstawione, a oparte na opowieściach Conan Doyle’a na trzy główne kategorie. Autorka nazywa je umownie: 1. „nie było Holmesa według Doyle’a”, 2. „nie ma Doyle’a – jest Holmes” i 3. „Doyle to Watson”. Aleksandra Mochocka zalicza analizowany przez autorkę niniejszego artykułu serial *Sherlock* do pierwszej kategorii. Według niej do typu numer jeden należy zaliczyć te ekranizacje, czy ogólniej transmediacje, które negują XIX-wieczną postać, stworzoną przez Doyle’a (w artykule użyto określenia reinterpretują), a przedstawiają zupełnie nowe oblicze Holmesa. Więcej zob. A. Mochocka, *Шерлок Холмс (2013) – euhemeryzacja opowieści o Johnie Watsonie i Sherlocku Holmesie jako krytyka polityczna i społeczna*, w: *Seriale w kontekście kulturowym. Format, intertekst, adaptacja*, red. D. Bruszevska-Przytuła, A. Krawczyk-Łaskarzewska, P. Przytuła, Olsztyn 2017, s. 31-50.

tem, który otrzymał od Grega Lestrada podczas konferencji prasowej w podzięce za rozwiązywanie zagadek kryminalnych i współpracę z policją (odcinek *Upadek z Reichenbach*).

W serialu BBC *Sherlock* tytułowy detektyw jest postacią, która niezwykle sprawnie i efektywnie posługuje się nowoczesnymi technologiami, a rola różnego typu mediów ma znaczący wpływ na życie bohaterów, akcję i fabułę. Serialowy Sherlock jako bohater został „unowocześniony”. Po pierwsze jego nieodłącznym atrybutem jest telefon komórkowy. Używa go w każdym odcinku i przy każdej sprawie. Służy mu głównie do dwóch czynności: 1. wysyłanie wiadomości tekstowych sms – Sherlock notorycznie używa telefonu komórkowego do komunikowania się z innymi poprzez krótkie wiadomości tekstowe (zarówno z doktorem Watsonem, Irene Adler, jak i złoczyńcami – np. z taksówkarzem w odcinku *Studium w rózu*). Zawsze podpisuje je „SH”. Skąd to wiemy? Gdy Sherlock pisze do kogoś wiadomość, jej treść pojawia się na ekranie, obok postaci detektywa. Tak samo jest, gdy Sherlock otrzymuje od kogoś wiadomości – oglądający również widzi ich treść na ekranie. Jest to nie tylko interesujący zabieg, coraz częściej wykorzystywany m.in. w filmach Netflixa, np. *Do chłopców, których kochałam*, ale także „chwyt”, który pozwala widzowi zniwelować uczucie wyobcowania i biernego uczestnictwa w seansie. Wręcz przeciwnie – powoduje wrażenie partycypacji w fabule i w przygodach detektywa i doktora; 2. rozwiązywanie spraw kryminalnych. Telefon komórkowy towarzyszy Sherlockowi niemalże zawsze na miejscu zbrodni. Używa go nie tylko do komunikacji, ale także do rozwiązywania zagadek kryminalnych. Przykładowo, w odcinku *Studium w rózu* użył go, aby sprawdzić pogodę z ostatnich godzin. W ten sposób wysnuł wniosek, dlaczego ofiara miała przemoczony płaszcz i skąd przyjechała. Telefon komórkowy okazał się także kluczowy w rozwiązaniu zagadki ze wspomnianego pierwszego odcinka pierwszej serii. Otóż ofiara morderstwa, tuż przed śmiercią, wryła paznokciami na podłodze słowo „Rache”. Anderson, funkcjonariusz Scotland Yardu sugerował, że to znaczy po prostu „zemsta” po niemiecku (teoria, która była właściwym tropem w książce *Studium w szkarłacie*). Tymczasem serialowy Sherlock Holmes neguje jego twierdzenie mówiąc, że to powinno być słowo/imię „Rachel”. Okazuje się ponadto, że na miejscu zbrodni brakuje walizki, w której był telefon ofiary (kobieta podłożyła zabójcy specjalnie swoją komórkę).

– *Wysiadając z samochodu, wiedziała, że czeka ją śmierć. Podłożyła mu telefon, żeby nas do niego doprowadzić* – wyjaśnia Sherlock, w 60 minucie odcinka *Studium w rózu*.

– *Ale jak to?* – pyta Lestrade.

– *Jak to jak?* – odpowiada pytaniem retorycznym Sherlock. I dodaje, podekscytowany: – *Poprzez „Rachel”! Nie rozumiecie?* – zwraca się do funkcjonariuszy i doktora Watsona. Po chwili znów wyjaśnia: – *Poprzez „Rachel”... Spójrzcie na siebie. Jakby was nie było. Miło nie być mną. Rachel to nie imię.*

- *A co?* – pyta John Watson.
- *Na walizce jest metka z adresem internetowym.*

Watson czyta: „*jennie.pink@myphone.org*”.

Sherlock mówi do siebie: – *Nie miała laptopa, wszystko załatwiała poprzez telefon. Miała dostęp do skrzynki pocztowej. Musi być strona z jej kontem. Nazwa użytkownika to adres mejlowy, hasło to „Rachel” [...] Nie tylko przeczytały wiadomości, jej telefon ma system monitorowania. W razie zgubienia można go namierzyć. Doprowadzi nas do zabójcy.*

I rzeczywiście tak się dzieje.

Drugim urządzeniem, którym Sherlock się posługuje jest laptop; również służy mu do kilku czynności: 1. Do rozwiązywania spraw kryminalnych. Doskonałym przykładem jest wyżej opisana sytuacja, kiedy sprawdza za pomocą systemu GPS, strony internetowej i komputera, gdzie znajduje się telefon ofiary. Sytuacja jest przykładem występowania w serialu jednego z typów konwergencji – konwergencji technicznej; 2. Laptop przydaje się także do rozwiązywania spraw kryminalnych i komunikowania się z wieloma osobami jednocześnie. Doskonałym przykładem jest rozwiązywanie sprawy tzw. „Ducha” – mężczyzny, który umawiał się z kobietami, a później zniknął w tajemniczy sposób. W odcinku *Znak trzech* Sherlock tworzy w swoim salonie przy Baker Street centrum dowodzenia i przy pomocy laptopów komunikuje się z oszukanymi kobietami. Używa komunikatora, dzięki czemu rozmawia ze wszystkimi naraz. Zatem laptop służy mu nie tylko do zdobywania informacji, co w efekcie prowadzi do rozwiązania zagadki, ale także do komunikowania się w nowoczesny sposób. Co ciekawe, widz uczestniczy w procesie komunikacji – poprzez zabieg wyświetlania treści wiadomości na ekranie telewizora; 3. Laptop potrzebny jest przy pisaniu blogu. W serialu *Sherlock*, główny bohater, ma swoją stronę internetową – „Sztuka dedukcji”, na której publikuje artykuły. Widz dowiadyuje się o tym w 5 minucie i 27 sekundzie odcinka *Skandal w Belgrawii*, z dialogu głównych bohaterów.

- *Naprawdę ludzie to czytają?* – pyta Sherlock doktora Watsona, pytanie dotyczy blogu, który prowadzi John.
- *A jak myślisz, w jaki sposób zdobywamy klientów?* – pyta z ironią Watson.
- *Przecież prowadzę stronę internetową.*
- *Taaak, na której wymieniasz 240 rodzajów popiołu tytoniowego. Nikt tego nie czyta* – stwierdza John Watson.

Kolejny aspekt użycia laptopa, a także sieci, to opisywanie przygód kryminalnych Sherlocka przez doktora Watsona na swoim blogu. Sherlock czasami tam zagląda i patrzy, ile było danego dnia wejść na stronę. Czasami czyta to, co Watson pisze o ich „codzienności” i kpi sobie z tytułów, które wymyśla przyjaciel („*Na litość boską – Nakrapiana Blondyna?!*” – Sherlock).

W serialu *Sherlock* pojawiają się także inne media, które wywierają znaczący wpływ na życie głównego bohatera, a także na sprawy, które rozwiązuje.

Gazety pełnią w produkcji kilka funkcji. Na początku informacyjną. Na stronach dzienników znajdują się wiadomości, z których korzysta Sherlock w poszukiwaniu ciekawych, kryminalnych spraw oraz w rozwiązywaniu toczących się. W gazetach opisywane są także sprawy, które rozwiązuje Scotland Yard, a wśród nich te, które udaje się rozwikłać z pomocą Holmesa i Watsona. Proces jest podobny: dochodzi do zbrodni, Lestrade zwraca się do Sherlocka z prośbą o pomoc, genialny detektyw rozwiązuje sprawę, zwoływana jest konferencja prasowa, Sherlockowi składane są podziękowania za pomoc, dziennikarze robią mnóstwo zdjęć, a następnie w gazetach pojawiają się artykuły, które widzi ma na ekranie. Przykładowo w odcinku *Upadek z Reichenbach* widzi ma wgląd w artykuł pt. *Hero of the Reichenbach* autorstwa Janette Owen, który ukazał się po tym, jak Holmes i Watson rozwiązali sprawę i odnaleźli dzieło sztuki warte 7 milionów funtów.

W serialu pojawiają się także nawiązania do zjawiska tabloidyzacji. Gazety, o których jest mowa w poszczególnych odcinkach, ukazane są jako źródło pogłosek czy kpin z Sherlocka, a także forum taniej sensacji. Artykuły o zbrodniach, które ukazują się na pierwszych stronach i mają krwistoczerwone nagłówki (zasada „krwi na pierwszej stronie”¹⁷) ukazywane są jako osobne sceny serialu lub dynamiczne wtrącenia, pasujące do odgrywanej przez aktorów sceny (widz widzi na ekranie pierwszą stronę gazety lub artykuł). Tego typu artykuły pokazywane są np. w odcinku *Znak trzech*. Z czasem za sprawą gazet Sherlock Holmes staje się celebrytą.

– *Taka duża sprawa będzie dobra dla twojego wizerunku* – mówi Watson.

– *Jestem prywatnym detektywem, nie muszę dbać o wizerunek* – stwierdza Sherlock w odcinku *Skandal w Belgrawii*.

A następnie z powodu unikalnej czapki dziennikarze nadają mu przydomek: „jajogłowy Sherlock Holmes”. Scena w serialu wygląda następująco:

– *Chcemy pomóc pewnej osobie za pomocą w śledztwie, dyplomację i takt* – mówi Lestrade.

– *Sarkazm* – po cichu doktor Watson.

Lestrade podchodzi do Holmesa i mówi: – *Zrzuciliśmy się, wręczając mu prezent, którym jest właśnie osławiona czapka*. Dziennikarze nalegają, żeby ją przymierzył. Holmes zakłada czapkę, a ci robią mu zdjęcia, które następnie ukazują się w gazecie.

¹⁷ Więcej zob.: M. Kasiak, *Tabloidyzacja prasy opiniotwórczej na przykładzie artykułów publicystycznych w tygodniku „Wprost”*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza” 2016, nr 2, s. 225-244; B. Skowronek, *Definicja kognitywna terminów „tabloid” i „tabloidyzacja”*. *O pułapkach różnorodnych znaczeń*, w: *Tabloidyzacja języka i kultury*, pod red. I. Kamińskiej-Szmaj, T. Piekota, M. Poprawy, Wrocław 2010, s. 23-36.

Kolejna scena w tym samym odcinku. Salon w mieszkaniu przy Baker Street 221 B. Sherlock chodzi w tę i z powrotem poirytowany.

– *Jajogłowy Sherlock Holmes... – mówi do Watsona.*

– *Każdy jakąś ma...ksywkę wymyśloną przez tabloidy. Pewnie też niedługo jakąś będę miał – stwierdza doktor.*

– *Strona piąta pierwsze zdanie – mówi Holmes i dodaje uderzając w czapkę: – Dlaczego zawsze zdjęcie w czapce?*

Watson czyta gazetę, a Sherlock przygląda się czapce i myśli na głos: – *Co to w ogóle za czapka?! Po co jej dwa przody... To czapka myśliwska. Polować w tym? Ma klapy...to czapka na uszy – Sherlock z pogardą rzuca ją Watsonowi.*

– *To nie jest czapka myśliwska. Teraz to czapka Sherlocka. Już nie jesteś prywatnym detektywem. Stajesz się sławny.*

– *To minie.*

– *Oby – podsumowuje doktor Watson.*

W analizowanym serialu pojawiają się także inne media, m.in. telewizja (przykład w odcinku *Skandal w Belgrawii*, kiedy Sherlock mówi, że oglądał wiadomości, dlatego wie o katastrofie lotniczej) oraz komiksy (przykład również w wyżej wspomnianym odcinku, kiedy do Sherlocka i Watsona przychodzą młodzi chłopcy. Mówią, że mają dla detektywa sprawę do rozwiązania: „Mamy stronę internetową, która wyjaśnia sens komiksów, bo ludzie nie zauważają wielu motywów, ale nagle wszystkie komiksy zaczęły się dziać naprawdę”).

Serialowy Sherlock niezmiennie uważa, że ludzie to głupcy, którzy zaśmiecają sobie umysł niepotrzebną do życia wiedzą. Natomiast on potrafi rozwiązywać zagadki kryminalne bez wstawania z fotela – używając jedynie sztuki dedukcji. Daleko mu do heroizmu. Ma wiele wad. Jest uzależniony od nikotyny, ludzie go nie lubią, jest niemiły i obraża wszystkich dookoła, a siebie uważa za „pępek świata”. Nazywają go różnie – przeważnie „nienormalnym” lub „wariatem”, odradzają doktorowi Watsonowi przyjaźnić się z nim. Przykładowo w odcinku pt. *The Reichenbach Fall* przez pierwsze 15 minut i 20 sekund, Holmes 14 razy pokazał się od najgorszej strony – ironizował, krytykował dziennikarkę, która chciała przeprowadzić z nim wywiad i gardził prezentami, które otrzymał w podziękę za rozwiązanie zagadki kryminalnej. Tylko raz zachował się pozytywnie, kiedy John Watson kazał mu podziękować za kolejny prezent. Serialowy Sherlock gardzi otaczającym go porządkiem społecznym. Sam o sobie mówi: „Nie jestem bohaterem, tylko doskonale funkcjonującym socjopatą”¹⁸. Stwierdzenie

¹⁸ Socjopatia to zaburzenie osobowości. Osoba socjopatyczna określana jest mianem osobowości dys socjalnej (wcześniej nazywanej psychopatyczną), a tym, co ją wyróżnia, jest nieumiejętność przystosowania się do życia w społeczeństwie. Z socjopatią nie można się urodzić, ani na nią zapaść. Zob. M. Moraszczyk, *Kim jest socjopata? Jak działa i jak go rozpoznać?*, http://www.poradnikzdrowie.pl/psychologia/choroby-psychiczne/socjopatia-to-zaburzenie-osobowosci-co-5-ta-osoba-moze-byc-socjopata_44507.html, [dostęp: 17 września 2022]. Więcej na temat cech

jest nie tylko ciętą ripostą, której w serialu używa Sherlock, ale także wskazuje na cechy, w które wyposażony jest bohater. Nie wie czym jest empatia, współczucie, czy zdrowe relacje międzyludzkie. Nie rozumie, co to znaczy krzywdzić drugą osobę, i że jego działania czy postępowanie mogło zadać innym cierpienie. Doskonale potwierdza tę cechę sytuacja, gdy Sherlock sfingował swoją śmierć, żeby rozpracować siatkę przestępczą profesora Moriartiego. Doktor Watson długo myślał, że Sherlock nie żyje, był załamany. Nad jego grobem mówił: „Powiedziałeś mi kiedyś, że nie jesteś bohaterem. Czasami wątpiłem, czy w ogóle jesteś człowiekiem... Ale powiem ci, że byłeś najlepszym, najbardziej ludzkim człowiekiem, jakiego znałem. I nikt mnie nie przekona, że kłamałeś... Byłem taki samotny, tyle ci zawdzięczam. Proszę tylko o jeszcze jedną rzecz, o jeden cud. Nie bądź martwy. Zrób to dla mnie”¹⁹. Aż pewnego dnia jego przyjaciel, jak gdyby nigdy nic „powrócił z zaświatów” i nie rozumiał, że Watson był tak na niego zły, że aż go uderzył.

Sherlocka nie interesują uczucia innych (doskonałym potwierdzeniem jest przemowa podczas ślubu doktora Watsona i Mary w odcinku pt. *Znak trzech*, sezon trzeci, odcinek drugi²⁰), ani wydarzenia z życia kulturalnego czy politycznego – z wyjątkiem tych, które mają wpływ na rozwiązywaną aktualnie zagadkę. Sherlock nie potrafi żyć w związku, nie interesuje go miłość, czy ślub. Nigdy nie związał się z żadną kobietą (wyłączając zaręczyny, które miały pomóc w rozwiązaniu sprawy). Niektórzy bohaterowie serialu twierdzą, że jest homoseksualistą. Przekonujemy się o tym już w pierwszym odcinku pierwszej serii, gdy Sherlock i Watson idą do baru, aby przez szybę obserwować ulicę Northumberland Street 22, na której może pojawić się seryjny zabójca. Właściciel baru, doskonale znający Sherlocka, ponieważ detektyw oczyścił go z zarzutów morderstwa i uratował od więzienia – podchodzi do ich stolika i mówi: „Sherlock... Wybierz coś z menu, na koszt firmy – dla ciebie i twojej pary” (o doktorze Watsonie), a następnie proponuje, że przyniesie świeczkę, żeby było bardziej romantycznie²¹.

Co do rodziny głównego bohatera – widz dowiaduje się o niej stosunkowo niewiele, tak jak o dzieciństwie Sherlocka (choć pod koniec czwartego sezonu mamy wiele retrospekcji z dzieciństwa głównego bohatera). W serialu pojawia się brat Sherlocka – Mycroft Holmes (grany przez Marka Gattisa) oraz jego genialna siostra Eurus Holmes (grana przez Sian Brooke). Jeśli chodzi o relacje braterskie, to są one bardzo skomplikowane, co do relacji brat – siostra nie ma ich przez trzy pierwsze sezony, ponieważ wspomnienie o genialnej siostrze zostaje wymazane z umysłu Holmesa.

charakterystycznych Sherlocka zob. A. Chrobot, *Sherlock Holmes XXI wieku – antybohater na przykładzie serialu BBC Sherlock*, w: *Człowiek a historia*, t. 4, red. D. Juszcak, J. R. Budziński, Piotrków Trybunalski 2017, s. 79-90.

¹⁹ *Upadek z Reichenbach*, <https://www.cda.pl/video/1180675ce>, [dostęp: 17 września 2022].

²⁰ *Sherlock*, odcinek *Znak trzech*, sezon III, odcinek 2. Więcej: *Sherlock*, <https://pl.wikiquote.org/wiki/Sherlock>, [dostęp: 17 września 2022].

²¹ *Studium w różu*, <https://www.cda.pl/video/5750408d2>, [dostęp: 17 września 2022].

Pomijając przebłyski pozytywnych cech charakteru i wyrozumiałości, większość społeczeństwa jest dla Holmesa przeciętna i przede wszystkim – głupia. Sherlock daje temu wyraz już w pierwszym odcinku pierwszego sezonu pt. *Studium w różu*. Detektyw przyjeżdża na miejsce zbrodni, gdzie znaleziono ciało Jennifer Willson, dziennikarki ubranej na różowo (różowy płaszcz, szpilki, szminka pasująca odcieniem do ubioru) i zaczyna intensywnie przyglądać się zwłokom. Po drobinkach błota na łydce i prawym bucie martwej kobiety wnioskuję, że miała walizkę. Nie ma jej na miejscu zbrodni, więc Sherlock przeszukuje pobliskie śmietniki. Znajduje ją i przynosi do mieszkania przy Baker Street 221 B. Doktor Watson jest zdziwiony, że detektyw ją znalazł, więc Sherlock tłumaczy mu tok działania.

– *Skąd ją masz?* – pyta doktor Watson.

– *Szukałem* – odpowiada Sherlock.

– *Gdzie?*

– *Zabójca musiał przywieźć ofiarę do Louison Gardens. Zatrzymał walizkę w aucie przez pomyłkę. Każdy z taką walizką zostanie zauważony – zwłaszcza mężczyzna. Zabójca szybko się jej pozbył. Musiał zauważyć swój błąd w ciągu pięciu minut. Sprawdziłem boczne uliczki w odległości pięciu minut od Louiston Gardens, gdzie mógł pozbyć się walizki. W niecałą godzinę znalazłem właściwy śmietnik...*

– *Ustałeś to dzięki kolorowi walizki...*

– *Musiała być różowa* – stwierdza Holmes.

– *Ja o tym nie pomyślałem* – mówi Watson.

– *No bo jesteś idiotą* – gdy Sherlock to mówi Watson wymownie na niego patrzy, więc detektyw dodaje: – *Nie patrz tak, każdy nim jest*²².

Z drugiej jednak strony na początku odcinka *Demony Baskerville* (sezon drugi, odcinek drugi, 4 minuta 27 sekunda) Sherlock twierdzi, że zazdrości doktorowi Watsonowi: „Twoje myśli są łagodne i proste. Moje to silnik na najwyższych obrotach. Rakieta rozrywająca się na części. Chcę jakąś sprawę!”.

Sherlock uważa innych ludzi za głupców. Scena, która uwydatnia tę jego cechę występuje między innymi w odcinku pt. *Studium w różu* (60 minuta, 32 sekunda). Detektyw zwraca się wtedy do funkcjonariusza Andersona, którego bardzo nie lubi: „Anderson cisza! Zaniżasz IQ całej ulicy!”

Podczas analizy kreacji detektywa niezwykle ważne jest wskazanie na motywacje jego działania. Jego czyny w efekcie są heroiczne – rozwiązując zagadkę pomaga ludziom, ratuje uwięzionych, ale wynika to z pobudek czysto egoistycznych, których widz może do końca nie rozumieć. Jak już wspomniano wyżej – detektyw rozwiązuje zagadki, aby „gra była w toku”, a nie dlatego, że chce komuś

²² Tamże.

pomóc. Znalezienie rozwiązania oznacza dla niego satysfakcję i udowodnienie sobie, że nie ma dla niego rzeczy niemożliwych. Główny bohater nie ma wyrzutów sumienia i często manipuluje ludźmi – oczywiście najczęściej w jednym celu – pomaga mu to rozwiązać zagadkę kryminalną. Będzie płacił bezdomnym za śledzenie swoich „obiektów”, będzie prosił hakerów o pomoc przy włamaniu się do budynku, poprosi nawet o rękę sekretarkę mężczyzny, który jest jego „celem”, oszukując, że ją kocha. Wszystko tylko po to, aby rozwiązać zagadkę. Sherlock popada natomiast w depresję, gdy „gra nie jest w toku”. Często odmawia pomocy mówiąc, że sprawa jest nudna i oczywista. Zgadza się zajmować tylko tymi sprawami, które stanowią dla niego wyzwanie. Pracuje dla własnej satysfakcji. Jeśli już zgodzi się czymś zająć, oddaje się temu całym sercem. Nie ma dla niego sprawy, której nie potrafiłby wyjaśnić. Lubi popisywać się swoimi umiejętnościami, choć uważa, że to nic nadzwyczajnego. Wszystko, co widzi, wydaje mu się oczywiste i dziwi się, że inni tego nie zauważają. Dlatego twierdzi, że ludzie są głupi i często powtarza: „Boże, w waszych śmiesznych mózdkach musi panować wieczna nuda”. Jednak z drugiej strony Sherlock wyjaśnia innym „głępszym od niego” swój tok rozumowania – najpierw podaje wszystkim do wiadomości swoją błyskotliwą myśl, a następnie wyjaśnia, jak do niej doszedł.

Kolejną sprawą, na którą warto zwrócić uwagę podczas analizy kreacji tytułowego bohatera jest jego moralność. Choć niektóre czyny Sherlocka mogą uchodzić po prostu za złe, to jednak wiele jego zachowań sprawia, że można go lubić, a jego postać staje się niezwykle intrygująca. Przykładowo w odcinku *Skandal w Belgrawii* odbywa się przyjęcie świąteczne w domu przy Baker Street 221 B, na które zaproszona jest także Molly Hopper. Holmes krytykuje prezent, który przyniosła. Analizuje szczegóły: szminka Molly jest w kolorze papieru, w który opakowała prezent i mówi: „oo panna Hooper się zakochała. Masz nowego chłopaka?” – pyta Holmes. Po czym spogląda na karteczkę, a tam znajduje napis: „Najdroższy Sherlocku, Kocham cię. Molly”.

– *Zawsze mówisz takie okropne rzeczy* – stwierdza Molly.

– *Przepraszam. Wybacz mi* – Sherlock całuje Molly w policzek i życzy jej wesołych świąt.

Wbrew pozorom, choć nie umie nawiązywać trwałych relacji międzyludzkich, najważniejszą dla niego osobą jest doktor John Watson, który staje się przyjacielem i towarzyszem przygód detektywa. Ceni jego życie, tak jak nikogo innego, jest dla niego skłonny do poświęceń. Tak samo jest w przypadku Irene Adler, której ratuje życie, a także swojej gosposi – pani Hudson²³.

²³ Więcej na temat bohaterów serialu *Sherlock* zob. *Sherlock*, <https://www.filmweb.pl/serial/Sherlock-2010-528992>, [dostęp: 17 września 2022].

Konwergencja mediów i jej znaczenie we współczesnych procesach medialnych

Analizę przejawów konwergencji w serialu *Sherlock* warto poprzedzić objaśnieniem istoty samego zjawiska.

Termin „konwergencja” pochodzi od łacińskiego słowa *convergere* i oznacza „zbierać się”, „upodabniać się”. Z jej różnymi aspektami mamy do czynienia w naukach socjologicznych, politologicznych, biologicznych, czy ekonomicznych. W niniejszym artykule natomiast przywołane zostaną definicje i typologia konwergencji mediów (systemu medialnego, technologii²⁴).

O zjawisku konwergencji zaczęto mówić już w XVIII wieku; znalazło zastosowanie w fizyce. W odniesieniu do mediów pojęcie to po raz pierwszy pojawiło się prawdopodobnie na łamach brytyjskiego dziennika „The Times” w 1978 roku²⁵ i funkcjonuje w dwóch głównych znaczeniach: 1. szerszym – na określenie technicznych aspektów integracji telekomunikacji, informatyki i mediów oraz jako metafora szerokiego procesu zmiany, do którego to zjawisko się przyczynia; 2. węższym – w odniesieniu do działalności jednego podmiotu na płaszczyźnie różnych mediów. Karol Jakubowicz wskazuje, że w aspekcie technicznym pełną definicję konwergencji podaje Komisja Europejska. Po pierwsze jest to „zdolność różnych sieci do przekazywania tych samych treści i świadczenia podobnych usług”, albo jest to „łączenie się takich urządzeń konsumenckich, jak telefon, telewizor i komputer osobisty w jedno urządzenie”²⁶.

Jeśli zaś chodzi o szersze znaczenie konwergencji, Henry Jenkins, autor opracowania *Kultura konwergencji. Zderzenie nowych i starych mediów* uważa, że przejawia się ona w zjawisku współpracy przemysłów medialnych i migracyjnych zachowaniach odbiorców, którzy są w stanie dotrzeć wszędzie poszukując idealnej dla siebie rozrywki, a także „zmiany technologiczne, przemysłowe, kulturowe i społeczne”, które z tego wynikają²⁷.

Konwergencja mediów w szerszym pojęciu oznacza także proces. Wyróżnia się następujące rodzaje tego zjawiska²⁸:

1. Konwergencja techniczna. Jest to łączenie takich urządzeń konsumenckich jak telefon, telewizor i komputer osobisty w jedno urządzenie. Można przez nią rozumieć także konwergencję urządzeń końcowych (odbiorników), rozwiązań sieci. Na konwergencję techniczną składa się: a.) konwergencja odbiorników – łączenie różnych urządzeń (telewizja, telefon mobilny, personal digital assistant (PDA), radio, komputery, telefon stacjonarny) w jedno urządzenie, które zapewni wygodny i łatwy dostęp do najczęściej wykonywanych funk-

²⁴ Więcej zob. *Konwergencja*, <https://mfiles.pl/pl/index.php/Konwergencja>, [dostęp: 16 września 2022].

²⁵ A. Szynol, *Konwergencja mediów w praktyce*, „Media – Kultura – Społeczeństwo” 2012-2013, nr 7-8, s. 6.

²⁶ K. Jakubowicz, s. 27.

²⁷ H. Jenkins, s. 9-10.

²⁸ Przedstawiona typologia opracowana na podstawie: K. Jakubowicz, s. 27-53.

cji; b.) konwergencja rozwiązań (dotyczy: aplikacji, metod dostępu, usług, procesów), jest to ujednoczenie metod dostępu do sieci i usług, niezależnie od tego, jaki sprzęt wykorzystujemy w tym celu; c.) konwergencja sieci (dotyczy Internetu, sieci kablowej, sieci telefonicznej, sieci komórkowej), jest to tworzenie jednolitej architektury sieciowej, która służy do realizacji różnych usług.

2. Konwergencja korporacyjna (inaczej socjo-funkcjonalna). Obecnie przedsiębiorstwa medialne mogą dysponować różnymi i uzupełniającymi się środkami produkcji i zawartości, a także w różny sposób mogą dostarczać je do odbiorców (służą także do przenoszenia reklamy). Wykorzystując konwergencję korporacyjną, te same przedsiębiorstwa działają na różnych polach łączności i mediów (w tym w Internecie). Według autorów studium *The European Multimedia News Landscape* można określić, w jakim stopniu firmy używają tego rodzaju konwergencji²⁹. Konwergencja korporacyjna przejawia się ponadto tym, że utworzony zespół dziennikarski realizuje materiały dla współpracujących mediów (treść przekazu jest taka sama, ale dostosowana do platform – używa się zdjęć, tekstu, materiału wideo w zależności od rodzaju medium).
3. Konwergencja przemysłowa i rynków. Efektem zmian technicznych jest m.in. zaangażowanie znacznie większej liczby podmiotów w działalność medialną, w produkcję programu i w działalność telewizyjną w ogóle. Ten typ konwergencji polega przede wszystkim na wzajemnym przenikaniu się różnych rynków i zacieraniu granic między jego sektorami, np. telewizji kablowej, telefonii oraz Internetu. Konwergencja przemysłowa przejawia się także w fuzjach przedsiębiorstw, które dotychczas działały tylko na ściśle określonym polu. Fuzje służą tymże przedsiębiorstwom, aby zakresem działania objąć integrujące się technologie, a co za tym idzie – poszerzyć pole działania.
4. Konwergencja odbiorcza. Ten typ konwergencji dotyczy bezpośrednio (jak sama nazwa wskazuje) odbiorców/użytkowników mediów. Dzieli się ją na dwa podtypy: a.) mechaniczna – to jednoczesne zaangażowanie użytkownika w różne aktywne oraz pasywne praktyki komunikacyjne – przykładem jest słuchanie muzyki przy włączonym telewizorze i radiu, a także jednoczesnym wysyłaniu korespondencji elektronicznej przez Internet; b.) hipermedialna – występuje podczas korzystania z Internetu, kiedy różne części ekranu i wyskakujące okienka pozwalają jednocześnie odbierać różnego typu treści i wchodzić w kontakt z różnymi mediami. Daje to efekt powstawania hipermediów – wszystkich tradycyjnych mediów połączonych w jedną sieć.

²⁹ M. Stone, J. Bierhoff, *The State of Multimedia Newsrooms in Europe*, <http://cmsw.mit.edu/mit2/Abstracts/JanBierhoff.pdf>, [dostęp: 17 września 2022]. W oryginalnym studium podział wyrażony jest w stopniach, dla większej czytelności w niniejszym artykule został zmieniony na podział procentowy, tak jak uczynił to Karol Jakubowicz w *Nowej ekologii mediów*.

5. Konwergencja przestrzenna i kulturowa. Ten typ powodowany jest konwergencją techniczną i w efekcie prowadzi do globalizacji, wynikającej z rosnącej liczby usług ponadgranicznych i z jednolitej technologii. Media sprzyjając konwergencji stanowią siłę napędową procesu globalizacji. Istnieje teoria, że Internet i inne cyfrowe technologie są w stanie pokonać bariery wynikające z określonych rynków, regionów, a nawet krajów. Ową globalizację można rozumieć w sensie technicznym, jako światowy zasięg sieci przekazu informacji, a także jako globalizację kulturową. W tym drugim wymiarze jest to zdominowanie kultur narodowych i etnicznych przez ogólnoswiatową kulturę medialną³⁰.

W kontekście tematu niniejszego artykułu niezwykle istotny jest jeszcze jeden aspekt konwergencji mediów. Denis McQuail twierdzi, że konwergencja w odniesieniu do szeroko pojętych mediów występuje dzięki temu, że ta sama treść może być rozpowszechniana za pośrednictwem więcej niż jednego kanału. To właśnie ten aspekt konwergencji jest najczęściej wykorzystywany przez koncerty medialne i niesie za sobą bardzo istotne konsekwencje, tak dla rynku producentów, nadawców oraz wydawców, jak i odbiorców treści medialnych³¹.

Postać Sherlocka Holmesa w kontekście kultury konwergencji mediów

Podczas analizy brytyjskiego serialu *Sherlock* i kreacji postaci głównego bohatera w kontekście konwergencji, nie można pominąć istotnego aspektu: kultury konwergencji mediów i pojęć z nią związanych. Według Henry'ego Jenkinsa kultura konwergencji mediów jest zjawiskiem polegającym na mieszaniu się mediów w aspekcie: technicznym, kulturowym, przemysłowym, a także społecznym. W ujęciu Jenkinsa konwergencja mediów stanowi jednocześnie o konwergencyjności w kulturze, projektując tym samym rzeczywistość, którą określa się jako kulturę konwergencji mediów. Według niego przestrzeń kultury jest także przestrzenią mediów, a co za tym idzie, zachodzi w niej proces aktualizowania się historii. Zderzenie nowych i starych mediów ujawnia więc pole przenikania bądź nakładania się różnych form, treści, znaczeń i sensów, zarówno na poziomie odbioru jak i interpretacji³². Tak rozumianą konwergencję również można wyodrębnić na przykładzie postaci Sherlocka Holmesa, który jest nie tylko inspiracją, ale także spoiwem różnych mediów – począwszy od prasy, poprzez książki, telewizję, filmy, seriale, gry komputerowe, a kończąc na Internecie.

³⁰ Więcej zob. K. Jakubowicz, s. 27-53.

³¹ A. Szyról, s. 8. Należałoby zaznaczyć, że każdy z wymienionych powyżej typów konwergencji niesie za sobą określone skutki. Więcej zob.: M. Drożdż, *Konwergencja mediów – tendencje, modele i konsekwencje*, „Studia Medioznawcze” 2008, nr 3, s. 86-88; M. Jachimowski, *Wpływ konwergencji mediów na kształtowanie się przestrzeni medialnej*, „Rocznik Prasoznawczy” 2012, nr 6, s. 44; Z. Bauer, *Nowe media – pożytki i niebezpieczeństwa*, w: *Słownik wiedzy o mediach*, pod red. E. Chudzińskiego, wyd. 2, Warszawa 2009, s. 63-64.

³² Więcej zob. H. Jenkins, s. 9; M. Miczka-Pajestka, *Opowiadanie rzeczywistości. Konwergencja i jej przejawy a możliwości ponowoczesnego „bycia” w świecie*, Toruń 2018, s. 18-19.

Małgorzata Lisowska-Magdziarz pisząc o analizowanym serialu twierdzi, że: „Stał się tematem nie tylko recenzji dziennikarskich, lecz także publikacji akademickich [...] Powstała wokół niego wielomilionowa, ogromnie aktywna społeczność fanowska, obejmująca praktycznie wszystkie kontynenty (bardzo liczne i aktywne są na przykład zbiorowości fanów «Sherlocka» w Rosji, Indiach, Chinach i Japonii)”³³. I dalej: „Przypomnijmy pokrótce: «Sherlock» to jeden z flagowych okrętów ogromnej zmiany, która dokonała się od początku wieku XXI w telewizyjnej produkcji serialowej. To także korelat szerszego zjawiska, jakim jest tak zwana telewizja jakościowa, przeznaczona dla widza wymagającego, wykształconego i poszukującego złożonych, atrakcyjnych treści”³⁴.

Zacznijmy od prasy. Postać Sherlocka debiutowała w powieści *Studium w szkarłacie*, która w XIX wieku wyszła spod pióra Arthura Conan Doyle’a. Została wydana drukiem dopiero w 1888 roku, wcześniej jednak postać detektywa pojawiła się w prasie, w czasopiśmie „Beeton’s Christmas Annual”, na którym poważnie odcisnęła swoje piętno. Długie kolejki czytelników ustawiały się w miejscach, w których można było pismo zakupić. Redakcja magazynu była nawet gotowa zapłacić Conan Doyle’owi za wszystko, co dotyczyło Sherlocka³⁵. Trzeba zaznaczyć, że pisarz nie wiązał z tym bohaterem szczególnych planów na przyszłość – nie spodziewał się, że stanie się fenomenem popkultury, i że z czasem „położy swój cień” na poważniejszych jego publikacjach (np. powieści historycznej *Micah Clarke*). Pisarz nie chciał, aby postać detektywa przesłoniła jego pełną idej, poważną twórczość – dlatego uśmiercił Sherlocka w 1893 roku³⁶. O śmierci ulubionego detektywa czytelnicy dowiedzieli się z magazynu „The Strand”, kiedy w grudniu 1893 roku ukazała się opowieść *Ostatnia zagadka*. Czytelnicy i fani Sherlocka byli tak oburzeni uśmierceniem go, że anulowali prenumeraty czasopisma i przestali je kupować. Dla „The Strand” był to ogromny cios, który spowodował niemalże upadek magazynu. Czytelnicy oraz redakcja wymusili więc na pisarzu, aby w cudowny sposób przywrócił Sherlocka Holmesa do życia³⁷.

Jest jeszcze jeden bardzo ważny aspekt związany z pojawieniem się Sherlocka Holmesa w prasie – to dzięki temu w kulturze funkcjonuje jego wizerunek: z czapką, fajką, lupą i charakterystycznym paltem. Taki bowiem obraz przedstawił Sydney Paget, który ilustrował opowiadania Conan Doyle’a drukowane na łamach „The Strand”³⁸.

³³ M. Lisowska-Magdziarz, „*Sherlock*”. *Gry z fandomem i wykorzystanie potencjału konwergencji*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2016, nr 1, s. 198.

³⁴ Tamże, s. 199.

³⁵ *Fenomen Sherlocka Holmesa*, https://kulturalnik.wordpress.com/2016/06/12/fenomen-sherlocka-holmesa/#_ftn13, [dostęp: 17 września 2022].

³⁶ Tamże.

³⁷ A. Conan Doyle, *Księga wszystkich dokonań Sherlocka Holmesa*, Warszawa 2014, s. 161.

³⁸ R. Stock, *Sidney Paget Original Drawings and Artwork. A Census and Checklist*, <http://www.bestofsherlock.com/sidney-paget-original-art.html>, [dostęp: 17 września 2022].

Postać Sherlocka nadal jest żywa, we wciąż wznawianych powieściach Arthura Conan Doyle'a i wydawanych w wielu krajach na świecie, a także w prasie; postać Sherlocka, jak i rozmaite adaptacje i reinterpretacje stają się przedmiotem recenzji czy tekstów popularnonaukowych³⁹.

Następnie Sherlock stał się bohaterem kinowym, telewizyjnym i z biegiem lat serialowym. Jedną z pierwszych ekranizacji opowieści Conan Doyle'a miała swoją premierę już w 1916 roku, w epoce kina niemego. Był to film *Sherlock Holmes*, który, niestety, nie zachował się. Wiadomo jednak, że w tytułową postać wcielił się William Gillette, a reżyserem był Arthur Bethel. Rok 1922 – kolejna, tym razem długometrażowa produkcja, o takim samym tytule, która tuż po premierze zaginęła. Odnaleziono ją jednak w latach 70. XX wieku. Zrekonstruował ją George Eastman House. Sherlocka tym razem zagrał John Barrymore, a reżyserem filmu był Albert Parker. Co ciekawe, w tej produkcji spotykamy się z młodym Sherlockiem Holmesem, który rozpoczął studia kryminalistyczne. Od 2009 roku film dostępny jest na DVD, a od 2011 na Blu-Ray⁴⁰.

Dla ekranizacji opowieści Conan Doyle'a ważnym okresem były lata II wojny światowej. Właśnie wtedy emitowano amerykański *Cykl filmowych zagadek Sherlocka Holmesa*. Była to seria czternastu filmów długometrażowych. Holmesa, w którego wcielił się Basil Rathbone, można zobaczyć z fajką i w kraciastym płaszczu⁴¹.

Sherlock Holmes, doktor Watson i ich przygody stały się inspiracją dla twórców seriali telewizyjnych już w latach 60. XX wieku. Pierwszy wyemitowany serial o przygodach bohaterów, stworzonych przez Conan Doyle'a, miał premierę w 1964 roku. Nosił tytuł *Sherlock Holmes* i był wyprodukowany przez BBC. Emitowano go przez cztery lata, aż do roku 1968. Składał się z 29 odcinków i dwóch sezonów. Każdy z odcinków trwał ok. 50 minut. W postać Sherlocka Holmesa wcielili się Douglas Wilmer oraz Peter Cushing, doktora Watsona za-

³⁹ Zob. np.: M. Cetnarowski, *Sherlock Holmes, czyli pokusa racjonalizmu*, „Znak” 2014, nr 6, s. 96-101; *Fenomen Sherlocka Holmesa...; O tym, za co naprawdę kocham Sherlocka Holmesa*, <http://sherlockista.blogspot.com/2012/07/o-tym-za-co-naprawde-kocham-sherlocka.html>, [dostęp: 17 września 2022]; *Detektyw Holmes XXI wieku – serial „Sherlock” w Stopklatce TV*, <https://stopklatka.pl/aktualnosci-filmowe/detektyw-holmes-z-xxi-wieku-serial-sherlock-w-stopklatce-tv> [dostęp: 17 września 2022]; R. A. Ziemkiewicz, *Skąd się wziął Sherlock Holmes i jego czapka*, <http://wpolityce.pl/kultura/246420-ziemkiewicz-skad-sie-wzial-sherlock-holmes-i-jego-czapka-tylko-unas>, [dostęp: 17 września 2022]; *Sherlock Holmes for the XXI Century. Essays on New Adaptations*, Londyn 2012, ed. by L. Porter, https://books.google.pl/books?id=_hnMydl5ptQC&printsec=frontcover&hl=pl&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false, [dostęp: 17 września 2022]; M. Major, *Wieczne powroty Sherlocka Holmesa*, <http://www.bliza.net/artykuly/175-wieczne-powroty-sherlocka-holmesa>, [dostęp: 17 września 2022]; K. Czajka, *Powrót Sherlocka*, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/film/1566363,1,recenzja-serialu-sherlock-rezmarkatiss-steven-moffat.read>, [dostęp: 17 września 2022].

⁴⁰ *Sherlock Holmes – przegląd ekranizacji*, https://moviesroom.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=16146&catid=15&Itemid=109, [dostęp: 18 września 2022].

⁴¹ Więcej zob. https://moviesroom.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=16146&catid=15&Itemid=109 [dostęp: 18 września 2022].

grał Nigel Stock. Niektóre z odcinków zaginęły, ale mimo to serial można obecnie zakupić na DVD⁴².

Kolejny wyprodukowany serial zasługuje na trochę więcej uwagi ze względu na to, że jest to produkcja polsko-brytyjska. Nosił tytuł *Sherlock Holmes i doktor Watson*. Składał się z 24 odcinków, a każdy trwał 24 minuty. Reżyserami poszczególnych odcinków byli m.in.: Roy Ward Baker, Peter Sasdy, Val Guest, Roy Stevens, Freddie Francis. Niektóre odcinki kręcono w Warszawie i Niebrowie (północno-zachodnia część Tomaszowa Mazowieckiego). Warstwą muzyczną zajął się Stanisław Syrewicz, polski kompozytor muzyki filmowej, a także Ervin Drake. Polski reżyser i scenarzysta Andrzej Kostenko miał także udział w zdjęciach filmowych. W rolę Sherlocka Holmesa wcielił się Geoffrey Whitehead, doktora Jamesa Watsona zagrał Donald Pickering, a inspektorem Lestradem był Patrick Newell. Postaci są dość zgodne z wizerunkiem, który wykreował Conan Doyle w XIX wieku. Fabuła serialu tylko częściowo wzorowana jest na jego opowieściach. Co prawda kilka odcinków (*Nakrapiana przepaska*, *Wieża śmierci*, *Piastunka z Baker Street*, *Skradziony list*, *Siedzący cel*) nawiązuje do opowiadań i powieści szkockiego pisarza lub są ich ekranizacją – większość przygód została jednak wymyślona⁴³.

Kolejny serial z Holmesem i Watsonem nosi tytuł *Przygody Sherlocka Holmesa*. Emitowano go w latach 1984-1985. Składa się z dwóch sezonów i 13 odcinków. Każdy odcinek to opowiadanie, autorstwa Conan Doyle'a z Sherlockiem i doktorem Watsonem w roli głównej. Serial dokładnie odtwarza nie tylko historie Conan Doyle'a, ale także najmniejsze detale ilustracji, które publikowano w magazynie „The Strand”. W rolę detektywa wcielił się tym razem Jeremy Brett, a doktora Watsona zagrał David Bruce⁴⁴.

Ciekawym serialem z detektywem wszechczasów w roli głównej jest amerykańska produkcja pt. *Elementary*. Swoją premierę miał w 2012 roku i nadal jest emitowany. Stworzył go Rob Doherty, a wyprodukowała stacja telewizyjna CBS. Akcja rozgrywa się w XXI wieku, a doktor Watson to postać kobieca. W tym serialu słynny detektyw współpracuje z doktor Joan Watson, która pomaga mu radzić sobie z nałogami i rozwiązywać zagadki kryminalne. W postać Sherlocka wcielił się Johnny Lee Miller, a panią doktor zagrała Lucy Liu. Serial ma już siedem sezonów (odcinki trwają po 43 minuty). Produkcja była wielokrotnie nagradzana, m.in. nagrodą Glaad Media za najlepszy odcinek pt. *Snow Angels*⁴⁵.

Przygody Sherlocka Holmesa wielokrotnie przenoszono na ekrany telewizorów, a także na te kinowe. Do jednych z najciekawszych produkcji należy film z 1985 roku, pt. *Młody Sherlock Holmes*. Akcja toczy się na długo przed tym,

⁴² Więcej zob. *Sherlock Holmes (1965 TV series)*, w: *Wikipedia*, [https://en.wikipedia.org/wiki/Sherlock_Holmes_\(1965_TV_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Sherlock_Holmes_(1965_TV_series)), [dostęp: 17 września 2022].

⁴³ Więcej zob. *Sherlock Holmes i doktor Watson*, <http://www.film Polski.pl/fp/index.php?film=123423>, [dostęp: 17 września 2022].

⁴⁴ Więcej zob. *Przygody Sherlocka Holmesa*, <http://www.filmweb.pl/serial/Przygody+Sherlocka+Holmesa-1984-155353/posters>, [dostęp: 17 września 2022].

⁴⁵ Więcej zob. *Elementary*, <http://www.filmweb.pl/serial/Elementary-2012-645151>, [dostęp: 17 września 2022].

gdy lepiej poznał i zaprzyjaźnił się z Johnem Watsonem. W tym filmie Sherlock i doktor Watson dopiero uczą się w jednej w londyńskich szkół i wspólnie rozwiązują zagadkę. W rolę Sherlocka wcielił się Nicholas Rowe, rolę doktora Watsona zagrał Alan Cox⁴⁶.

Kolejnymi produkcjami, które należy wymienić są: *Sherlock Holmes* (2009) i kontynuacja *Sherlock Holmes. Gra cieni* (2011). W produkcjach tych zagraли Robert Downey (Sherlock Holmes) oraz Jude Law (doktor Watson). Reżyserią zajął się Guy Ritchi. Akcja filmów rozgrywa się w XIX wieku. Cechują je bravurowe sceny walki, dynamiczna akcja, a wszystko ubogacone muzyką Hansa Zimmera tworzy niepowtarzalną ekranizację⁴⁷.

Mimo upływu czasu opowieści o niesamowitych przygodach i rozwiązywaniu zagadek wciąż inspirują i są przenoszone na inne niż tekst platformy medialne: filmy, seriale, gry, komiksy. W niektórych z nich wizerunek stworzony przez Conan Doyle'a wciąż jest powielany, w innych wymyślany na nowo, a w kolejnych tylko zniekształczony. Przykładem produkcji, która całkowicie łamie schematy jest bez wątpienia analizowany serial BBC *Sherlock*.

Postać Sherlocka Holmesa jest także inspiracją dla twórców seriali z zupełnie innymi bohaterami. Co ciekawe, była m.in. impulsem do stworzenia słynnego serialu *Dr House* i wykreowania głównego bohatera. Jest nim genialny i ekscentryczny lekarz Gregory House, który rozwiązuje zagadki, co prawda nie kryminalne, ale związane z chorobami swoich pacjentów tylko na podstawie intuicji, przypuszczeń i łączenia faktów. W 13 odcinku, 7 sezonu serialu pojawia się ciekawy element. Otóż w prawie jazdy głównego bohatera widnieje adres Baker Street 221 B, czyli dokładnie taki sam, jak w przypadku mieszkania Sherlocka Holmesa i doktora Watsona. Ponadto znaczące wydaje się podobieństwo – genialny detektyw uzależniony jest od narkotyków i tytoniu, a doktor House od środka przeciwbólowego vicodin.

Jedną z najnowszych produkcji nawiązujących do historii Sherlocka Holmesa jest film Netflixa pt. *Enola Holmes* (2020 rok – światowa premiera) i *Enola Holmes 2* (4 listopada 2022 roku – światowa premiera). Opowiada historię siostry detektywa⁴⁸.

Ponadto postać Sherlocka Holmesa pojawia się w serii gier komputerowych, produkowanych od 2002 roku przez ukraińską firmę Frogwares. Na serię składają się następujące tytuły: *Tajemnica Mumii*, *Tajemnica srebrnego kolczyka*, *Przebudzenie*, *Sherlock Holmes kontra Arsene Lupin*, *Sherlock Holmes kontra Kuba Rozpruwacz*, *Testament Sherlocka Holmesa*, *Zbrodnia i kara*,

⁴⁶ W. Konieczny, *Młody Sherlock Holmes*, <http://www.filmweb.pl/review/M%C5%82ody-Sherlock+Holmes-788>, [dostęp: 17 września 2022].

⁴⁷ Więcej zob.: *Sherlock Holmes*, <http://www.filmweb.pl/Sherlock.Holmes> [dostęp: 23 września 2022]; *Sherlock Holmes. Gra cieni*, <http://www.filmweb.pl/film/Sherlock+Holmes%3A+Gra+cieni-2011-556864>, [dostęp: 18 września 2022].

⁴⁸ Więcej zob.: *Enola Holmes*, <https://www.filmweb.pl/film/Enola+Holmes-2020-839407>, [dostęp: 17 września 2022]; *Enola Holmes 2*, <https://www.filmweb.pl/film/Enola+Holmes+2-2022-10003741>, [dostęp: 20 listopada 2022].

Córka diabła. We wszystkich edycjach gracz steruje Sherlockiem (główna postać, która ma przybraną córkę, ale występują też inne postacie: Pani Hudson, Watson, Mycroft Holmes). Fabuła polega na rozwiązywaniu zagadek kryminalnych przy pomocy dedukcji – czasami jest to jedno przestępstwo, a często kilka. Postacią dowodzącą śledztwem jest oczywiście Sherlock Holmes. Fabuły poszczególnych gier z serii są ze sobą powiązane epizodycznie (występują wątki sprzed danej gry⁴⁹).

Poddając analizie kreację postaci Sherlocka Holmesa XXI wieku nie sposób nie zwrócić uwagi na jej obecność w Internecie. Nie dość, że w tym najnowszym multimedium „spotykają się” wszystkie media, w których funkcjonuje Sherlock, to postać ta znajduje całkowicie nową możliwość zaistnienia.

Pisząc o „spotkaniu się” wszystkich mediów i postaci detektywa autorka ma na myśli następujące przykłady:

1. Na stronach internetowych księgarni można kupić zarówno książki o przygodach detektywa wszechczasów, jak i e-booki, oraz przeczytać fragmenty powieści w formacie pdf, (np. na stronach księgarni Empik: empik.com lub Świat Książki: swiatksiazki.pl).
2. Dodatkowo w Internecie prowadzona jest sprzedaż wszelkich innych produktów (mediów), związanych z Sherlockiem – znajdziemy wyżej wymienione gry czy akcesoria – typu kubek z wizerunkiem detektywa (np. strona empik.com, allegro.pl). Na stronie empik.com można zamówić ponadto strategiczną grę planszową *Sherlock Holmes*.
3. Memy, na których pojawia się Sherlock Holmes. Tworzą je fani zarówno serialu BBC *Sherlock*, jak i samej postaci.
4. Blogi i fora internetowe (forum Filmwebu) poświęcone Sherlockowi Holmesowi, jego przygodom, a także analizowanemu serialowi *Sherlock* i innym ekranizacjom.
5. Wydania internetowe tytułów prasowych (np. tygodnik „Polityka”), a także niezależnych portali, na których znajdziemy dziennikarskie recenzje lub opisy produkcji związanych z Sherlockiem.
6. Publikacje naukowe dotyczące postaci detektywa⁵⁰.

⁴⁹ *Sherlock Holmes. The Devil's Daughter – poradnik do gry*, <https://www.gry-online.pl/S024.asp?ID=1717>, [dostęp: 17 września 2022].

⁵⁰ Zob. m.in.: M. Lisowska-Magdziarz, „*Sherlock*”..., s. 197-211; też, *Układ Słoneczny w palacu pamięci. Sherlock BBC jako medialna narracja o wiedzy*, w: *Seriale z różnych stron*, pod red. A. Lewickiego i J. Grębowca, Wrocław 2015, s. 37-58; V. E. Frankel, *Sherlock. Every Canon Reference You May Have Missed in BBC Series 1-3*, 2014; M. Hills, *Sherlock. Detecting Quality Television*, London 2017; *Sherlock Holmes for the 21st Century. Essays on New Adaptations*, ed by L. Portrer, London 2012; *Sherlock and Transmedia Fandom. Essays on the BBC Series*, ed by L. E. Stein and K. Busse, London 2012.

7. Dostępne produkcje kinowe i telewizyjne z możliwością obejrzenia na platformach internetowych – serial BBC *Sherlock* można obejrzeć m.in. na następujących stronach: zalukaj.com, cda.pl, ekinomaniak.tv, Netflix.
8. Obecność *Sherlocka* w mediach społecznościowych. Doskonałym przykładem jest osobisty profil Benedicta Cumberbatcha na Instagramie, a także konto na Twitterze z cytatami Sherlocka.

Ponadto wszystkie wyżej wymienione poziomy konwergencji mediów, które występują w odniesieniu do serialu *Sherlock*, są także ściśle powiązane z głównym jego bohaterem:

1. Poziom techniczny – według Henry’ego Jenkinsa oznacza: możliwość korzystania z więcej niż jednej formy medium, a odbiór serialu czy filmu następuje dzięki różnym środkom technicznym (kanałom) – przy pomocy komputera, telefonu, DVD, kina, telewizora. Dotyczy to także serialu *Sherlock*, który jest dostępny zarówno na DVD, był i jest emitowany w telewizji (choćby na kanale Stopklatka), dostępny jest za pomocą telefonu i komputera (można go obejrzeć na stronach internetowych). Funkcjonuje także w przestrzeni mediów społecznościowych, jednakże w tym przypadku można mówić jedynie o fragmentach serialu, np. trailery, zabawne sceny – pojawiają się na YouTube.
2. Poziom przemysłowy – dotyczy m.in. przedsiębiorstw medialnych, które w swojej ofercie mają produkty należące do różnych gałęzi przemysłu rozrywkowego. Aspekt ten również dotyczy serialu *Sherlock*, a ściślej Brytyjskiej Korporacji Nadawczej, ang. *British Broadcastin Corporation* (BBC), która produkuje serial. Jest to główny brytyjski nadawca publiczny. Przedsiębiorstwo powstało w 1922 roku. Obecnie działalność BBC można podzielić na: lokalną i globalną. Jako nadawca publiczny dostarcza kanałów radiowych i telewizyjnych. Działalność globalna opiera się na osobnej spółce BBC Worldwide (typowo komercyjnej). Oprócz działalności związanej z przekazem audiowizualnym (telewizja) spółka sprzedaje prawa do produkowanych przez całą Brytyjską Korporację Nadawczą programów. BBC Worldwide produkuje także różne gadżety i przedmioty związane z audycjami BBC, są to np. książki czy czasopisma. Spółka posiada również prawo do angażowania się w produkcje telewizyjne i filmowe, prowadzone przez zupełnie odmiennych nadawców i producentów, niż tych wchodzących w skład innych oddziałów BBC⁵¹.
3. Poziom kulturowy – ściśle wiąże się z pojęciem kultury fanowskiej. Według Henr’ego Jenkinsa oznacza to, że przemysł medialny jest nierozzerwalnie związany z konsumentami/odbiorcami swoich produktów. Poprzez to powiązanie tworzy się tzw. kultura oddolna, a jej podmiotami są fani – zwolennicy

⁵¹ Więcej na głównej stronie BBC Worldwide i BBC.

danego produktu. W przypadku tego artykułu produktem jest serial *Sherlock*. Powiązanie producentów, a także aktorów, ze światem fanowskim przejawia się na dwóch płaszczyznach – w świecie realnym, a także w wirtualnym (Internet). Doskonałymi przejawami wzajemnych zależności są: a.) twórcy serialu, a także aktorzy komunikujący się z fanami poprzez media społecznościowe – Twitter, Instagram, Facebook, a także strony internetowe i blogi oraz pocztę elektroniczną; b.) aktorzy udzielali odpowiedzi/wywiadów zaspokajając potrzebę informacji fanów – wywiady dostępne są online; c.) twórcy i aktorzy spotykali się z fanami np. na premierach kolejnych serii czy konwencjach fanowskich; d.) kręcenie kolejnych odcinków w londyńskiej przestrzeni miejskiej oznaczało także tłum fanów, którzy często prowadzili relacje *live online*, zdradzając innym fanom kulisy powstawania kolejnych odcinków – co w konsekwencji prowadziło do podtrzymywania zainteresowania serialem, podczas przerw między premierami poszczególnych sezonów⁵²; e.) odniesienia do społeczności fanowskiej w odcinkach serialu – jak już zostało wyjaśnione powyżej, prasa bardzo chętnie pisała o zagadkach, które rozwiązywał Sherlock, na blogu Watson także o nich pisał. Spowodowało to, że zaczęli pojawiać się fani genialnego detektywa, czekający pod drzwiami Baker Street 221 B, którzy prosili o autograf; f.) specyficzny zabieg w odcinku *Pusty karawan*. Twórcy serialu przedstawili w nim różne możliwe scenariusze odnośnie tego, jak Sherlock Holmes zaplanował swoją samobójczą śmierć i zginął w odcinku *Upadek z Reichenbach*. Owe scenariusze, a właściwie hipotezy, podpowiadali właśnie fani w przerwie pomiędzy sezonem drugim (śmierć Sherlocka), a trzecim (cudowny powrót)⁵³.

4. Poziom społeczny – według Henry’ego Jenkinsa związany jest ściśle i rozgrywa się bezpośrednio w umysłach konsumentów, którzy z kolei komunikują się ze sobą w przestrzeni medialnej (także w Internecie). W nawiązaniu do serialu *Sherlock* przejawia się to w następujących sytuacjach: a.) kiedy fani serialu tworzą blogi i strony internetowe poświęcone mu; b.) dodają wpisy na forach internetowych; c.) komentują zdjęcia aktorów w mediach społecznościowych; d.) wspólnie tworzą bazę danych ulubionych cytatów z serialu; e.) wspólnie doszukują się nawiązań do innych dzieł dotyczących Sherlocka – porównując analizowany serial do pozostałych dzieł kinowych i produkcji serialowych poświęconych postaci detektywa; f.) dyskutując o grze aktorskiej bohaterów *Sherlocka*; g.) tworząc memy czy filmiki na YouTube w stylu *Best Funny Moment in Sherlock*; h.) doszukując się znaczących szczegółów w świecie przedstawionym w serialu; i.) szukając zbieżności oraz różnic między serialem *Sherlock*, a powieściami i opowiadaniem Arthura Conan Doyle’a.

⁵² Więcej zob. M. Lisowska-Magdżiarz, „*Sherlock*”..., s. 197-211.

⁵³ Więcej zob. K. Rabiej, *O złudnym poczuciu sprawstwa wśród fanów. Na przykładzie serialu „Sherlock Holmes”*, „Kultura Popularna” 2015, nr 1, s. 98-104.

W takim rozumieniu powiązań Sherlocka Holmesa z kulturą konwergencji mediów można uznać, że Internet jest swoistego rodzaju nośnikiem konwergencji. Jest to multimedium łączące wszystkie wyżej przedstawione poziomy kultury konwergencji, według definicji Henry'ego Jenkinsa⁵⁴.

Podsumowanie

Pisząc książkę o Sherlocku Holmesie, można by jeden z rozdziałów zatytułować „wieczne powroty detektywa”. Jego postać zdaje się być ponadczasowa i znajduje się w różnych typach mediów; stała się ich swoistą wypadkową. Małgorzata Major w artykule *Wieczne powroty Sherlocka Holmesa* twierdzi, że:

[...] to niewątpliwie jedna z niewielu postaci literackich, która nie traci swojego kapitału i wciąż jest nam potrzebna, żeby kanalizować nasze lęki, realizować za nas zbyt odważne plany, wyrażać niepopularne sądy i negocjować w naszym imieniu z rzeczywistością. O ile kulturowa amnezja dopada większość zjawisk na pewnym etapie istotnych dla społeczeństw, o tyle pewne wątki, postaci i motywy są niezbywalne dla potrzeb społecznych. Bez wątpienia Sherlock należy do tej grupy bohaterów, która nie popada w zapomnienie, a nawet jeśli znika na pewien czas, to wraca – i to w spektakularny sposób⁵⁵.

Powyższe słowa są idealnym odniesieniem nie tylko do tezy, iż postać Sherlocka Holmesa jest spoiwem różnych mediów, elementem i przykładem konwergencji, ale także do nowatorskiego i spektakularnego sposobu przedstawienia postaci w serialu *Sherlock* (2010-2017). Obecność postaci Sherlocka w prasie, książkach, komiksach, filmach, serialach, grach komputerowych i Internecie jest przejawem konwergencji w rozumieniu szerszym, przedstawionym przez Karola Jakubowicza w *Nowej ekologii mediów*. Według definicji tego badacza, terminu konwergencja mediów używa się na określenie technicznych aspektów integracji telekomunikacji, informatyki i mediów oraz jako metafory szerokiego procesu zmiany, do którego to zjawisko się przyczynia. Dla tego kierunku badawczego niezwykle istotny jest jeszcze jeden aspekt konwergencji mediów. Denis McQuail twierdzi, że konwergencja w odniesieniu do szeroko pojętych mediów występuje dzięki temu, że ta sama treść (postać Sherlocka, przygody opisane przez Arthura Conan Doyle'a) może być rozpowszechniana za pośrednictwem więcej niż jednego kanału. W tym rozumieniu kanałem dotarcia do odbiorców będą właśnie poszczególne typy mediów.

Konwergencja widoczna jest nie tylko na poziomie wykraczającym poza omawiany serial (temat poruszany w pracach naukowych i popularnonaukowych, analizowany przez badaczy, filmoznawców oraz poruszany przez spo-

⁵⁴ G. Brzozowska, *Dyskurs internetowy o filmach i serialach w kontekście kultury konwergencji mediów*, https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/3872/Gabriela_Brzozowska_Dyskurs_internetowy_o_filmach_i_serialach_w_kontekscie_kultury_konwergencji_mediow.PDF?sequence=1, [dostęp: 17 września 2022].

⁵⁵ M. Major, *Wieczne powroty Sherlocka Holmesa*. „Dla wielkiego umysłu nie ma rzeczy magicznych”, „Bliza” 2012, nr 4, s. 130-137.

łeczność fanowską), ale także na poziomie jego fabuły i akcji. Widoczne jest nie tylko zjawisko konwergencji, ale także cyfryzacji i tabloidyzacji mediów. Analizując poszczególne przykłady użycia nowych technologii i mediów w tej produkcji, można wysnuć kilka wniosków. W serialu *Sherlock* media przeplatają się ze sobą (informacje z gazet przenikają do Internetu – artykuły z których korzysta Holmes) – ukazując w całej okazałości zjawisko cyfryzacji mediów. Na przykładzie wizerunku Sherlocka w londyńskiej prasie i artykułów dotyczących zbrodni i śledztw – widoczna jest tabloidyzacja. A w ujęciu szerszym – konwergencja mediów, szczególnie techniczna i odbiorcza (np. jednoczesne pisanie wiadomości tekstowych na telefonie – przez Sherlocka i korzystanie z Internetu w laptopie). Konwergencja odbiorcza hipermedialna występuje, gdy rozwiązuje sprawę „Ducha” i przy pomocy komunikatora porozumiewa się z wieloma ofiarami jednocześnie.

Dodatkowo analizując powiązania Sherlocka Holmesa (jako postaci) z kulturą konwergencji mediów można uznać, że Internet jest swoistego rodzaju nośnikiem tej konwergencji. Jest to multimedium łączące wszystkie przedstawione w artykule poziomy kultury konwergencji według definicji Henry’ego Jenkinsa.

Bibliografia:

- Bauer Zbigniew, *Nowe media – korzyści i niebezpieczeństwa*, w: *Słownik wiedzy o mediach*, pod red. Edwarda Chudzińskiego, wyd. 2, Warszawa 2009, s. 63-64.
- Benedict Cumberbatch, <https://www.filmweb.pl/person/Benedict+Cumberbatch-232426>.
- Brzozowska Gabriela, *Dyskurs internetowy o filmach i serialach w kontekście kultury konwergencji mediów*, https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/3872/Gabriela_Brzozowska_Dyskurs_internetowy_o_filmach_i_serialach_w_kontekscie_kultury_konwergencji_mediow.PDF?sequence=1.
- Castells Manuel, *Galaktyka Internetu. Refleksje nad Internetem, biznesem i społeczeństwem*, Poznań 2003.
- Cetnarowski Michał, *Sherlock Holmes, czyli pokusa racjonalizmu*, „Znak” 2014, nr 6, s. 96-101.
- Chrobot Agata, *Sherlock Holmes XXI wieku – antybohater na przykładzie serialu BBC Sherlock*, w: *Człowiek a historia*, t. 4, red. Dominika Juszcak, Janusz R. Budziński, Piotrków Trybunalski 2017, s. 79-90.
- Ciekawostki*, <https://www.bbcpolska.com/programy/sherlock/modal/ciekawostki>.
- Conan Doyle Arthur, *Księga wszystkich dokonań Sherlocka Holmesa*, Warszawa 2014.
- Czajka Katarzyna, *Powrót Sherlocka*, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/film/1566363,1,recenzja-serialu-sherlock-rezmark-gatiss-steven-moffat.read>.
- Detektyw Holmes XXI wieku – serial „Sherlock” w Stopklatce TV*, <https://stopklatka.pl/aktualnosci-filmowe/detektyw-holmes-z-xxi-wieku-serial-sherlock-w-stopklatce-tv>.
- Drożdż Michał, *Konwergencja mediów – tendencje, modele i konsekwencje*, „Studia Medioznawcze” 2008, nr 3, s. 84-103.
- Elementary*, <http://www.filmweb.pl/serial/Elementary-2012-645151>.
- Enola Holmes*, <https://www.filmweb.pl/film/Enola+Holmes-2020-839407>.
- Enola Holmes 2*, <https://www.filmweb.pl/film/Enola+Holmes+2-2022-10003741>.

- Fenomen Sherlocka Holmesa*, https://kulturalnik.wordpress.com/2016/06/12/fenomen-sherlocka-holmesa/#_ftn13.
- Filiciak Mirosław, *Kultura konwergencji i luka uczestnictwa – w stronę edukacji medialnej*, w: *Kultura 2.0. – Wyzwania cyfrowej przyszłości*, Warszawa 2007, s. 43-52, <https://kpbc.umk.pl/dlibra/publication/37080/edition/45368/content?ref=L2Nvb-GxIY3Rpb25kZXNjcmlwdGlubi8xMTQ>.
- Frankel Valerie Estelle, *Sherlock. Every Canon Reference You May Have Missed in BBC Series 1-3*, 2014.
- Hertel Jakub, *Zestawienie ekranizacji Sherlocka Holmesa. Sherlock Holmes – najlepsze filmy i seriale*, <https://scroll.morele.net/rozrywka/zestawienie-ekranizacji-sherlocka-holmesa-sherlock-holmes-najlepsze-filmy-i-seriale/>.
- Hills Matt, *Sherlock. Detecting Quality Television*, London 2017.
- Jachimowski Marek, *Wpływ konwergencji mediów na kształtowanie się przestrzeni medialnej*, „Rocznik Prasoznawczy” 2012, nr 6, s. 37-57.
- Jakubowicz Karol, *Nowa ekologia mediów. Konwergencja a metamorfoza*, Warszawa 2011.
- Jenkins Henry, *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów*, Warszawa 2007.
- Kacperski Kamil, *Martin Freeman opowiedział o 5. sezonie serialu Sherlock*, <https://www.antyradio.pl/Film/Seriale/Martin-Freeman-opowiedzial-o-5-sezonie-serialu-Sherlock-20512>.
- Kasiak Mateusz, *Tabloidyzacja prasy opiniotwórczej na przykładzie artykułów publicystycznych w tygodniku „Wprost”*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza” 2016, nr 2, s. 225-244.
- Kensington O., *Ciekawostki*, <https://www.bbcpolska.com/programy/sherlock/modal/ciekawostki>.
- Konwergencja*, <https://mfiles.pl/pl/index.php/Konwergencja>.
- Kopecka-Piech Katarzyna, *Koncepcje konwergencji mediów*, „Studia Medioznawcze” 2011, nr 3(46), s. 11-26.
- Kopecka-Piech Katarzyna, *Leksykon konwergencji mediów*, Kraków 2015.
- Kowalski Tadeusz, *Mediamorfoza – rzecz o przyszłości mediów i mediach przyszłości w aspekcie konwergencji*, „Studia Medioznawcze” 2001, t. 1 (2), s. 21-32.
- Kuśmierczyk Seweryn, *Wprowadzenie. Analiza antropologiczno-morfologiczna dzieła filmowego jako praktyka filmoznawcza*, w: *Antropologia postaci w dziele filmowym*, pod. red. nauk. Seweryna Kuśmierczyka, Warszawa 2015, s. 12-26.
- Lisowska-Magdżiarz Małgorzata, „*Sherlock*”. *Gry z fandomem i wykorzystanie potencjału konwergencji*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2016, nr 1, s. 197-211.
- Lisowska-Magdżiarz Małgorzata, *Układ Słoneczny w pałacu pamięci. Sherlock BBC jako medialna narracja o wiedzy*, w: *Seriale z różnych stron*, pod red. Arkadiusza Lewickiego i Jacka Grębowca, Wrocław 2015, s. 37-58.
- Major Małgorzata, *Wieczne powroty Sherlocka Holmesa*, „Dla wielkiego umysłu nie ma rzeczy małych”, „Bliza” 2012, nr 4, s. 130-137.
- Miczka-Pajestka Monika, *Opowiadanie rzeczywistości. Konwergencja i jej przejawy a możliwości ponowoczesnego „bycia” w świecie*, Toruń 2018.
- Mochocka Aleksandra, *Шерлок Холмс (2013) – euhemeryzacja opowieści o Johnie Watsonie i Sherlocku Holmesie jako krytyka polityczna i społeczna*, w: *Seriale w kon-*

- tekście kulturowym. *Format, intertekst, adaptacja*, red. Daria Bruszevska-Przytuła, Anna Krawczyk-Łaskarzewska, Piotr Przytuła, Olsztyn 2017, s. 31-50.
- Moraszczyk Magdalena, *Kim jest socjopata? Jak działa i jak go rozpoznać?*, http://www.poradnikzdrowie.pl/psychologia/choroby-psychiczne/socjopatia-to-zaburzenie-osobowosci-co-5-ta-osoba-moze-byc-socjopata_44507.html.
- O tym, za co naprawdę kocham Sherlocka Holmesa*, <http://sherlockista.blogspot.com/2012/07/o-tym-za-co-naprawde-kocham-sherlocka.html>.
- Przygody Sherlocka Holmesa*, <http://www.filmweb.pl/serial/Przygody+Sherlocka+Holmesa-1984-155353/posters>.
- Rabiej Katarzyna, *O złudnym poczuciu sprawstwa wśród fanów. Na przykładzie serialu „Sherlock Holmes”*, „Kultura Popularna” 2015, nr 1, s. 98-104.
- Rennison Nick, *Sherlock Holmes. Biografia nieautoryzowana*, Warszawa 2010.
- Sherlock*, <https://pl.wikiquote.org/wiki/Sherlock>.
- Sherlock*, <https://www.filmweb.pl/serial/Sherlock-2010-528992>.
- Sherlock and Transmedia Fandom. Essays on the BBC Series*, ed by Loisa Ellen Stein and Kristina Busse, London 2012.
- Sherlock Holmes*, <http://www.filmweb.pl/Sherlock.Holmes>.
- Sherlock Holmes. The Devil's Daughter – poradnik do gry*, <https://www.gry-online.pl/S024.asp?ID=1717>.
- Sherlock Holmes (1965 TV series)*, w: *Wikipedia*, [https://en.wikipedia.org/wiki/Sherlock_Holmes_\(1965_TV_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Sherlock_Holmes_(1965_TV_series)).
- Sherlock Holmes for the 21 st Century. Essays on New Adaptations*, ed. by Lynnette Portrer, London 2012.
- Sherlock Holmes i doktor Watson*, <http://www.filmpolski.pl/fp/index.php?film=123423>.
- Sherlock Holmes – przegląd ekranizacji*, https://moviesroom.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=16146&catid=15&Itemid=109.
- Skowronek Bogusław, *Definicja kognitywna terminów „tabloid” i „tabloidyżacja”*. *O pułapkach różnorodnych znaczeń*, w: *Tabloidyżacja języka i kultury*, pod red. Ireny Kamińskiej-Szmaj, Tomasz Piekota, Marcina Poprawy, Wrocław 2010, s. 23-36.
- Stachowicz Jerzy, *Sherlock – umysł skryptyczny wśród nowych mediów. Nowa rola napisu filmowego*, <https://nck.pl/upload/2018/12/6-sherlock.pdf>.
- Stock Randall, *Sidney Paget Original Drawings and Artwork. A Census and Checklist*, <http://www.bestofsherlock.com/sidney-paget-original-art.html>.
- Stone Martha, Bierhoff Jan, *The State of Multimedia Newsrooms in Europe*, <http://cmsw.mit.edu/mit2/Abstracts/JanBierhoff.pdf>.
- Studium w różu*, <https://www.cda.pl/video/5750408d2>.
- Szynol Adam, *Konwergencja mediów w praktyce*, „Media – Kultura – Społeczeństwo” 2012-2013, nr 7-8, s. 5-49.
- Upadek z Reichenbach*, <https://www.cda.pl/video/1180675ce>.
- Wawrzyn Marta, *„Sherlock” powróci, ale jako film? Martin Freeman potwierdza, że są jeszcze szanse na kontynuację serialu*, <https://www.serialowa.pl/276007/sherlock-serial-film-martin-freeman/>.
- Willis Chris, *The story of the Strand*, <http://www.strandmag.com/hist.html>.
- Ziemkiewicz Rafał A., *Skąd się wziął Sherlock Holmes i jego czapka*, <http://wpolityce.pl/kultura/246420-ziemkiewicz-skad-sie-wzial-sherlock-holmes-i-jego-czapka-tylko-unas>.

Agata Chrobot

The phenomenon of media convergence on the example of the character of detective Sherlock Holmes in the series *Sherlock* (2010-2017)

The aim of the article is to characterize the phenomenon of media convergence (e.g. technical and reception) on the example of Sherlock Holmes in the TV series *Sherlock* (2010-2017). The analysis of the research material showed that the phenomenon of convergence occurs not only at the level of discourse – i.e. the level that goes beyond the series *Sherlock* (2010-2017), but also at the level of its plot and action, and the detective himself is a link between various types of media. There are also other phenomena studied by media experts: in production, the media intertwine with each other (information from newspapers penetrate the Internet – articles used by Holmes) – also showing the phenomenon of media digitization in all its glory. On the example of the image of Sherlock in the London press and articles on crimes and investigations – tabloidization is visible.

Key words: media convergence, Sherlock Holmes, Arthur Conan Doyle, *Sherlock* series *Sherlock* (2010-2017), tabloidization, media digitization